

Δείξον μοι τόν άνθρωπόν σου... (Πρωτ. π. Θωμάς Βαμβίνης)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : 15 Μαΐου, 2009

Σέ προηγούμενα σημειώματά μας ασχοληθήκαμε μέ τό «ξύπνημα τών αθέων» καί τήν αθεϊστική «ιεραποστολική» δράση ορισμένων δημοσιογράφων. Όμως η μαχητική αθεΐα δέν είναι ο μέγιστος κίνδυνος γιά τά μέλη τής Εκκλησίας, άν καί όπως δείχνουν τά πράγματα θά περάσουμε –εξαιτίας της–μιά περίοδο στήν οποία θά δημιουργηθούν κλυδωνισμοί σέ αρκετές συνειδήσεις σκεπτομένων Χριστιανών, νέων κυρίως, αλλά καί μεγάλων, οι οποίοι δέν έχουν προχωρήσει από τήν σκέψη στήν εμπειρική επιβεβαίωση τού αποστολικού καί πατερικού κηρύγματος. Από τίς πολύφθογγες επιστημονικοφανείς ρητορίες τών αθέων θά περάσουν επίσης από πειρασμό καί όσοι ζούν τήν πίστη τους ως αυτονόητη οικογενειακή παράδοση ή ως ένα πολιτιστικό στοιχείο άρρηκτα δεμένο μέ τήν εθνική μας ιστορία, χωρίς όμως νά τήν έχουν αφομοιώσει, χωρίς νά τήν έχουν μετατρέψει σέ φρόνημα καί καθημερινή πράξη, μέσα στό πλαίσιο τών συνθηκών τής σύγχρονης ζωής.

Παρά ταύτα η μαχητική αθεΐα, όπως ήδη σημειώσαμε, δέν αποτελεί από μόνη της τόν μέγιστο κίνδυνο γιά τά μέλη τής Εκκλησίας. Γιά νά γίνη επικίνδυνη χρειάζεται νά έχη θεολογικούς συμμάχους, προερχόμενους μάλιστα μέσα από τό πλήρωμα τής Εκκλησίας. Η αναφορά σ' αυτούς τούς ενδοεκκλησιαστικούς συμμάχους τής αθεΐας θεωρούμε ότι είναι ένα έργο σημαντικότερο από τήν εύκολη καί ανέξοδη λογική κατατρόπωση τών αθεϊστικών φληναφημάτων. Γι' αυτό στήν συνέχεια θά προσπαθήσουμε νά περιγράψουμε έναν τέτοιο «εξ ημών αυτών» προερχόμενο σύμμαχο τής αθεΐας.

Πιστεύουμε ότι ο μεγαλύτερος κίνδυνος γιά τά μέλη τής Εκκλησίας είναι η καλλιεργούμενη από πολλούς επιφανειακή θρησκευτικότητα, η οποία δέν επιδρά στό βάθος τού ανθρώπου. Αυτή η επιφανειακή θρησκευτικότητα έχει πολλούς καί ανόμοιους, ως πρός τίς θεολογικές τους προϋποθέσεις, «εργάτες» μέσα στόν Αμπελώνα τού Κυρίου. Παλαιότερα ήταν έντονη μιά θεολογικά αφυδατωμένη ηθικολογία, πού υποβίβαζε τό κήρυγμα τής Εκκλησίας σέ κανόνες εξωτερικής συμπεριφοράς, σέ ποιμαντικές δράσεις πού αγνοούσαν τήν επιστήμη τών λογισμών, τό φιλοκαλικό ήθος καί γενικά τόν ησυχαστικό πυρήνα τής πατερικής παραδόσεως.

Έτσι έμενε αθεράπευτο τό βάθος τού ανθρώπου, η «πνευματική του καρδιά», ο «οφθαλμός τής ψυχής» του, μέ αποτέλεσμα τήν βίωση μιάς «υπαρξιακής αθείας», αφού άθεος μέσα στην εκκλησιαστική μας παράδοση δέν είναι μόνον αυτός πού διακηρύττει τήν αθεία του καί πολεμά μέ λόγια τήν πίστη στον Θεό, αλλά καί αυτός πού δέν μετέχει κατά διαφόρους βαθμούς στην καθαρτική, φωτιστική καί θεοποιό ενέργεια τού Θεού καί γι' αυτό δέν «βεβαιώνεται χάριτι τή καρδιά» γιά τήν αλήθεια τής πίστεως.

Στίς μέρες μας πιστεύουμε ότι η επιφανειακή θρησκευτικότητα καλλιεργείται από μιά ασπόνδυλη ασκητικά εκκλησιολογία, η οποία ενώ πολύ σωστά θεμελιώνεται στην Θεία Ευχαριστία, στην οποία τονίζεται ο σημαντικότερος ρόλος τού προεστώτος Επισκόπου, εντούτοις αποσυνδέεται από τήν ιεραρχική διάρθρωση τού εκκλησιαστικού σώματος μέ βάση τούς βαθμούς τελειώσεως (κάθαρση, φωτισμός, τελείωση). Σέ μιά κατεύθυνση αυτής τής εκκλησιολογίας η Θεία Ευχαριστία απογυμνωμένη από τίς ασκητικές προϋποθέσεις της χρησιμοποιείται γιά νά στηρίξει τήν νομική —κοσμικής υφής— ιεράρχηση τών διαφόρων διοικητικών αρμοδιοτήτων. Γίνεται λόγος γιά Θεία Ευχαριστία καί εκκλησιαστικότητα χωρίς αναφορά στην θεραπεία τής ψυχής, τόν αγιασμό καί φωτισμό τών μελών τής Εκκλησίας, πού είναι η κύρια λειτουργία τών βαθμών τής ιερωσύνης, τό κύριο έργο διακόνων, πρεσβυτέρων καί επισκόπων. Έτσι η λειτουργική ζωή εξαντλείται στην τελετουργία, η Θεία Λειτουργία αποδεσμεύεται από τίς ασκητικές προϋποθέσεις της καί η εκκλησιαστική ζωή υποβιβάζεται σέ μιά ανεξέλικτη επιφανειακή θρησκευτικότητα.

Αυτή η θρησκευτικότητα μαζί μέ τήν εκκλησιολογία της βρίσκεται πολύ μακριά από τόν εκκλησιαστικό-ευαγγελικό τρόπο ζωής καί προσιδιάζει περισσότερο σέ μαγικές νοοτροπίες, οι οποίες είναι εύκολος αντίπαλος γιά τούς αγνωστικιστές καί τούς αθέους. Γι' αυτό άλλωστε βλέπουμε (αυτούς τούς τελευταίους) μέ μεγάλη ευκολία νά βάζουν τόν Χριστιανισμό στην ίδια κατηγορία μέ τόν σαμανισμό καί τόν Μουσουλμανισμό, χωρίς μάλιστα νά ενδιαφέρονται γιά τήν αβυσσαλέα διαφορά τών θεολογικών διδασκαλιών τών διαφόρων θρησκείων, ούτε πολύ περισσότερο γιά τήν διάκριση Ορθοδοξίας καί αίρεσης ή γιά τήν μελέτη τών διαφορών τών επιμέρους χριστιανικών ομολογιών.

Ο απολογητής Θεόφιλος, επίσκοπος Αντιοχείας, πού έδρασε στό δεύτερο μισό τού 2ου μ.Χ. αιώνας, θά μάς βοηθήσει στό σημείο αυτό μέ τήν επισήμανση τού κύριου έργου τής Εκκλησίας. Θά δούμε ορισμένες καίριες διαχρονικές θέσεις του τίς οποίες

διατυπώνει σέ μιά πραγματεία του τήν οποία απευθύνει σ' έναν φίλο του ειδωλάτρη ονόματι Αυτόλυκο. Ο Αυτόλυκος εξεπλάγη όταν έμαθε ότι ο Θεόφιλος μετεστράφη από τήν ειδωλολατρία στήν Χριστιανική πίστη. Δέσμιος μάλιστα στίς φιλοσοφικές καί θρησκευτικές απόψεις τής ειδωλολατρικής παραδόσεώς του, θεωρούσε ότι ο Θεός τών Χριστιανών, τού οποίου τό «είδος» είναι «άρρητον καί ανέκφραστον... μή δυνάμενον οφθαλμοίς σαρκίνους οραθήναι», είναι έξω από τήν ανθρώπινη εμπειρία. Γι' αυτό έλεγε στόν Θεόφιλο: «Δείξον μοι τόν Θεόν σου». Κι ο Θεόφιλος, αποκαλύπτοντας τό πραγματικό έργο τής Εκκλησίας, τού απαντούσε. «Δείξον μοι τόν άνθρωπόν σου καγώ σοι δείξω τόν Θεόν μου». Δείξε μου, δηλαδή, άν είσαι άνθρωπος μέ καθαρή εσωτερική αίσθηση, μέ καθαρή καρδιά, ικανή νά βλέπη τόν Θεό «δείξον βλέποντας τούς οφθαλμούς τής ψυχής σου καί τά ώτα τής καρδιάς σου ακούοντα». Αλλιώς ό,τι θεολογικό καί νά σου πώ δέν θά τό καταλάβης.

Ο σπόρος τής πίστεως γιά νά φέρη «καρπόν εκατονταπλασίονα», σύμφωνα μέ τήν παραβολή τού σπορέως, πρέπει νά πέση σέ «γήν αγαθήν», σέ καλλιεργημένη καθαρή καρδιά. Δέν είναι όλοι ικανοί νά ακούσουν «λόγον Κυρίου». Δέν έχουν όλοι τήν δυνατότητα τών Αγγέλων, οι οποίοι, σύμφωνα μέ τόν 102ο ψαλμό, είναι «δυνατοί ισχύϊ» στό νά τηρούν τόν λόγον τού Θεού, «τού ακούσαι τής φωνής τών λόγων Αυτού». Ο Θεόφιλος παρομοιάζει τήν ψυχή τού ανθρώπου μέ καθρέπτη «Ωσπερ έσοπτρον εστιλβωμένον, ούτως δει τόν άνθρωπον έχειν καθαράν ψυχήν». Κι όπως ο μεταλλικός καθρέπτης άν σκουριάση δέν δείχνει τό πρόσωπο τού ανθρώπου, έτσι καί η ψυχή τού ανθρώπου άν μπή σ' αυτήν η αμαρτία «ου δύναται ο τοιούτος άνθρωπος θεωρείν τόν Θεόν».

Οπότε τό κριτήριο γιά μιά πίστη είναι ο «άνθρωπος» της. Οι διάλογοι μέ λογικά επιχειρήματα είναι συνήθως εκκλησιαστικά ατελέσφοροι, γιατί δέν βεβαιώνουν τήν καρδιά, δέν πείθουν «τόν κρυπτόν τής καρδιάς άνθρωπον». Αντί, λοιπόν, γιά παιγνιώδη επιχειρήματα αποτελεσματικότερη σ' έναν διάλογο γιά τήν πίστη είναι η απαίτηση: «δείξον μοι τόν άνθρωπόν σου», γιά νά διαπιστωθή άν έχη «βλέποντας τούς οφθαλμούς τής ψυχής [του] καί τά ώτα τής καρδιάς [του] ακούοντα». Μέ λίγα λόγια η πίστη πού μπορεί νά ενεργοποιηθή τίς αισθήσεις τής ψυχής καί νά καταστήση τόν άνθρωπο θεόπτη, είναι η αληθινή πίστη. Γι' αυτό άλλωστε καί η Εκκλησία πού δέν «παράγει» θεόπτες δέν μπορεί νά είναι αληθινή — Ορθόδοξη— Εκκλησία. Σύμφωνα μέ τόν Θεόφιλο Αντιοχείας, αλλά καί σύνολη τήν αποστολική καί πατερική παράδοση, ο πρωταρχικός ρόλος τής εκκλησιαστικής ποιμαντικής είναι η απαλλαγή από τά σωματικά καί ψυχικά πάθη πού δέν αφήνουν τόν Θεό νά εμφανισθή στήν ψυχή τού ανθρώπου «τοίς γάρ ταύτα πράσσουν ο Θεός ουκ εμφανίζεται, εάν μή πρώτον εαυτούς καθαρίσωσιν από παντός μολυσμού».

Τό ισχυρότερο όπλο εναντίον τών πολεμίων τής Χριστιανικής πίστης, αθέων και αλλοπίστων, είναι ο «άνθρωπος» της. Τό υγιές ψυχικά και πνευματικά μέλος τής Εκκλησίας, πού μέ τήν άσκηση τών εντολών τού Χριστού και τήν χάρη τών μυστηρίων απόκτησε καρδιά απλή, νού ταπεινό και απόνηρο, οξύτατο σέ πνευματικά θεωρήματα, ικανό νά δέχεται τίς επισκέψεις τού Θεού.

Είναι φανερό από τά παραπάνω ότι όλες οι «θεολογίες», ρωσικής ή νεοελληνικής προελεύσεως, πού αναφέρονται στήν ιεραρχική δομή τής εκκλησιαστικής διοίκησης, στήν υπακοή στά θεσμικά όργανα τής Εκκλησίας, στήν οργάνωση τών Ενοριών, στήν καλλιέργεια τής λειτουργικής ζωής και τήν ανάπτυξη τής «ευχαριστιακής συνειδήσεως», στόν εξοβελισμό τής ατομικής ευσέβειας και τήν βίωση τού κοινοτικού πνεύματος, άν δέν συνδέονται μέ τήν πνευματική θεραπεία τού ανθρώπου, τήν ίαση τού οφθαλμού τής ψυχής του, οδηγούν σέ μιά επιφανειακή, δεισιδαιμονική θρησκευτικότητα, πού είναι εύκολος αντίπαλος τών πολυμήχανων αθέων.

(Πηγή: "Εκκλησιαστική Παρέμβαση", Μάρτιος 2009)